

Fires, mercats i festes de bestiar de peu rodó.

Una mirada històrica i antropològica

Els animals de peu rodó

Cavalls, eugues, mules, matxos, ases i someres. Començarem per algunes definicions bàsiques, especialment necessàries des que hem perdut la saviesa i el coneixement que proporciona el món rural, referides no pas al cavall que tothom coneix, ni als ases, que són els protagonistes d'aquests dossiers, però sí dels encreuaments de l'ase amb el cavall dels quals s'obté híbrids, animals de característiques específiques. La somera, la femella de l'ase, coberta per un cavall engendra els *muls* o *mules somerines*, anomenats vulgarment *matxos*, mascles o femelles, però estèrils; una egua fecundada per un ase engendra els *muls* o *mules equines*, també estèrils, especialment apreciats perquè acostumen a ser grans, valents i resistents.

Des que es van domesticar ases i cavalls cap el 3.000 a.C a l'Europa del neolític, que aquests animals han acompanyat els humans en l'aventura del viatge i, molt més sovint, en la quotidianitat del transport. Durant milers d'anys els humans ens hem desplaçat pels camins i sempre hem traginat; és inconcebible imaginar que algú viatgés d'un lloc a l'altre sense l'objectiu de transportar alguna cosa, d'anada i de tornada si és possible, des de tota mena de productes a idees o missatges; caminar pel plaer de caminar, és una pràctica molt recent; moda urbana.

Plaça Viladomat de Berga a principis de segle XX.

Els cavalls, sempre senyors

Des de la fi de l'imperi Romà, el cavall es reservava per a la funció militar: els guerrers que podien fer la guerra a cavall eren la classe dominant i el nucli dels exèrcits, *"als quals com a compensació, el comte o el sobirà donava abundosos beneficis en forma de terres o de càrrecs importants de l'administració (feu). Per tant el cavall estava vinculat d'alguna manera amb l'origen del feudalisme i servia de diferenciació socioeconòmica entre la gent de l'alta edat mitjana, ja que qui podia fer la guerra a cavall (cavaller o miles) havia d'ésser forçosament un potentat, amb capital suficient per poder pagar i mantenir un animal"* (1).

A la Catalunya medieval el cavall fou sempre un animal de luxe i molt escàs perquè només es criava a Andorra, al Pallars Sobirà i a la Cerdanya i no es podia

satisfier la demanda. Al segle XI a Castella, Lleó i Galícia un cavall valia aproximadament uns 100 sous, mentre que als comtats catalans es pagaven a 500 i fins i tot a 1000 sous. Aquesta situació fou aprofitada pels grans monestirs pirinencs i prepirinencs que, a les àmplies zones de pastura muntanyenques, criaven les poltrades degudament marcades amb ferro roent per tal d'evitar conflictes de propietat. Els Templers de Puig-reig, que com els Hospitalers eren considerats monjos guerrers i cavallers per excel·lència, controlaven des de la seva comanda de Puig-reig, els seus dominis a la Cerdanya i a la muntanya berguedana d'Ensija, on hi havia importants zones de pastura per als cavalls, al mateix temps que estimulaven les donacions pietoses a favor de l'orde.

Cap al s. XII es posà fi a l'escassetat de cavalls, però els preus és mantenien alts i, per tant, eren considerats animals de luxe; poc a poc van substituir els bous per tirar els carros dels senyors, molt especialment quan a partir del s. XI i XII es va generalitzar l'ús de la collera rígida i els arreu que tenien el punt de tracció a l'espatlla, i que van substituir els guarniments antics que estrenyien perillosament el coll dels animals de tir provocant-los ofec. La generalització de la ferradura a partir de finals del s. IX va ser un avenç important, ja que s'evitava el desgast de les peülles.

Animals per traginar

L'escassetat i l'alt preu del cavall s'explica perquè a la Catalunya medieval l'ase i la somera van es-

Pl. T. V. — 4452 - BERGA, Plassa Viladomat

Puig-reig. Programa de la festa de Sant Antoni, "La Corrida", de l'any 1957, i una imatge del passacarrers.

devenir animals insubstituïbles. L'ase es va convertir en un animal clau per a la pagesia; es va fer servir per al transport, per a fer llargs viatges, per fer girar les rodes dels molins i els mecanismes de les sínies, per tragar les portadores de la verema, –"somadas" de vi és el nom amb què es coneix el cens que es pagava amb aquest producte–, per al transport de llenya i de farina, i el mitjà de transport per a mercaders i comerciants.

Les mules eren propietat de gent adinerada, nobles i eclesiàstics, i també es feien servir per al transport d'armes i material d'intendència en batalles, i per a carregar botins de guerra. Molt cares als segles X i XI –uns 300 sous– al segle XII, molt més abundants, es pagaven al voltant de 100 sous al mercat de Cardona.

La construcció de ponts, a partir del s. XII, va facilitar el transport pels camins que fins ben entrat al segle XVIII eren majoritàriament de bast. Només a les terres més planes, a l'entorn de viles i ciutats es van construir carreteres, és a dir, camins de carro. Les més importants, no sempre transitables per la dificultat que comportava la seva conservació, a causa de les pujades massa fortes, nombrosos guals, com les de Barcelona a França, a Lleida, i a València. I és clar, això és molt poc i vol dir que la resta de camins, que són tots, eren camins de bast o de ferradura, i calien mules i rucs per tragar.

Per tant durant centenars d'anys, i també fins ben avançat el s. XIX, en àmplies zones del nostre país, molt rural, els ramblers o negociants de mules, els traginers i les mateixes mules

foren els autèntics protagonistes de la mobilitat (2). Tragar, era indèstriable de la feina i de la vida: fer-ho a mans, sota l'aixella, sobre el cap, al coll o a l'espatlla, amb cistelles, paneres, cabassos, carretons, o amb el mocador de farcell, són formes individuals de transport. Quan el pes és massa feixuc es fan servir enginys més complexos, com el baiard per arrossegar l'herba dallada o rocs, que ja necessita de l'ajuda d'una colla i el ròssec d'un animal.

El bast és el gran invent que permet carretejar amb costals, bots de pell de cabra o cabrit per al vi i l'oli; barrils per a l'aiguardent i els vins generosos; sacs de cànem per als cereals i altres productes, com trosses de llenya, feixos de palla. Amb les cartres, -una mena de coves alts i estrets i tota mena de paneres-, es pot carretejar fems, trumfos, rocs, guix o sorra; amb les sàrries traginaven llenya, herba i garbes de palla. La sella, amb totes les seves modalitats, des del rústec albardó, fins a la luxosa cadira encoixinada i les anganilles, cavalcades de dones, són per traslladar persones.

És indispensable comptar amb els animals, és a dir, els ases, muls, cavalls, matxos i mules, animals que s'han de ferrar, posar les morralles, i a portar bé la càrrega. Quan un tragar manava una rècula d'animals, els havia de lligar a l'anella del bast; el millor matxo sempre anava davant, i generalment cada rècula portava també un ruc bo, que sempre anava amb xalma i que servia de cavalcadura quan tornaven de viatge. Ben guarnits, amb morralles, brida, pitrall i davantal, ventrera, manteta, alforges i dirigits pel tragar, sempre viatjaven encomanats a Sant Antoni Abat.

Els traginers i oficis

Per tal que els traginers poguessin desenvolupar la seva feina necessitaven d'una colla d'oficis que els proporcionaven els productes bàsics per a poder fer la seva feina. Especialment importants eren els oficis relacionats directament amb l'animal, és a dir a dir, els ferradors, gairebé sempre ferrers que sabien ferrar, els manescals o veterinaris, i el

baster que feia tots els guarniments.

Els carros primer, i els carruatges i tartanes després, eren indispensables per al transport de productes a les terres planes del nostre país, lluny de l'aspra muntanya, i ho feien al costat dels ferrers, encarregats de fabricar claus i tota mena d'elements de ferro necessaris per al carro; per als guarniments es feien servir objectes d'espart. Segons els tipus de productes que traginaven i de la manera que ho feien, a bast o amb carro, els traginers eren bons clients dels carreters, boters, basters, adobers i dels ferrers (3).

Fires d'abans

Els Cortadelles, de Calaf, foren al llarg del s. XVIII i XIX, una important família de ramblers que crearen la que fou la principal companyia del país; els seus negocis anaven des de la cria i comerç d'animals, fins a la fabricació i venda de sabó, aiguardent, vidre, el comerç de grans i de teixits i l'arrendament de drets senyorials. Amb tot, el principal negoci eren les mules (4). Els Cortadelles es van associar amb els Brufau, de Santa Coloma de Queralt, marxants de mules i rucs des de començaments del XVIII i que compraven a qualsevol fira catalana, aragonesa o del sud de França, van establir a la seva vila natal un dels mercats més importants de Catalunya, on sempre es podien trobar mules peitovines, molt valorades pels catalans.

Entre les fires més importants que visitaven els Brufau entre els mesos de gener i març, la documentació enregistra la d'Amer (La Selva), la de Vilaller i Pont de Suert a la Ribagorça, la de Benasc a l'Aragó, la d'Esterrí d'Àneu al Pallars Sobirà i la de Salàs, al Pallars Jussà. Eren fires d'hivern. També en compraven moltes a la Cerdanya, passant per la carretera que, des del riu Gaià, duia Alp i a Isòvol, passant per Calaf, Berga i Bagà. També feien viatges passant per Organyà, per la fira de Sant Simeó i Sant Judes, a finals de novembre, i cap a Andorra, passant Soldeu i Ordino fins a Bonansa de Ribagorça, Tírvia, Llavorsí, Espot i Sort.

El memorial de 1827 explica que a Catalunya li calen entre 12.000 i 15.000 mules noves cada any, i que el país només en produïa unes 500 escampades per les comarques de l'Alt Urgell, la Selva, l'Empordà, el Collsacabra, la vall de Ribes, el Berguedà, la Cerdanya, la vall de Cardós, Ribera de Sort, Esterri d'Àneu i la Vall d'Aran.

Núria Sales relaciona les fires més importants de la Catalunya vuitcentista: la d'Amer, que tenia lloc la primera setmana de gener, on els venien unes 300 mules; la fira de Santa Coloma, per Quaresma, amb uns centenars d'animals. La fira de Sarinyena del diumenge de Rams, amb més de 3.000 mules. La de Sant Marc de Verdú, amb més de 2.500 mules. Les fires de la Santa Creu de Vilaller i del Pont de Suert, amb un centenar de mules cadascuna, mentre que a la del Corpus de Vilaller superaven el miler. La fira d'agost de Prades, amb mil o dues mil mules; les del Bancal i de la Torregassa, al Solsonès, amb unes sis-centes. La de Sant Lluç d'Olot en concentrava més d'un miler, i la d'octubre de Viella unes tres mil. També esmenta les que se celebraven per Pasqua Granada i per Sant Mateu, a Santa Coloma, la de Berga per Santa Tecla, la de Tots Sants de Vila-rodona, i altres de menors com la de Vic, del Miracle; les d'octubre, d'Esterri d'Àneu, i les de novembre de

Sort i la Pobleta, amb un centenar cadascuna.

La documentació dels fons Cortadelles esmenta entre onze i tretze mil mules venudes en fires catalanes a les quals se'ls ha d'afegir un nombre no concret que compren als gitanos i ramblers manxecs, valencians i catalans, o comprades directament als llocs de cria i que no deurien passar de cinc-centes o sis-centes.

A la Vall d'Aran, com a totes les valls pirinenques de banda i banda de la carena, la ramaderia ha estat sempre l'activitat principal de la població. Les fires de Bossost, Viella i Salardú, la transhumància a l'estiu, com la presència de bestiar aranès a les fires de les comarques properes, són testimoniades històrics d'aquesta activitat. A la dècada del 1770, com a la del 1820, són molts els marxants cerdans, aranesos i gascons que venen mulettes franceses a les fires i als criadors del país. Els Bufrau anaven sovint, de generació en generació, a les valls de Benasc o d'Aran, on compraven mules als criadors, que alhora eren criadors dels pobles aranesos de Bausén, Canejan, Bossost, Arres, Les, Toran, Bagergue, Unha, Salardú. Ramblers aranesos, com els Aunòs de Bossost durant els segles XVIII i XIX, arribaven fins al Poitou a comprar mules. Aquesta importància ramadera de l'Aran prové de les grans

superfícies de pastures que s'estenen per damunt dels 1.500 m en tota la comarca.

De fires a festes

La mecanització dels transports i la generalització del comerç estable en viles i ciutats van provocar la total decadència de les fires de bestiar de peu rodó. Avui es conserven o es recuperen com a testimoni de temps perduts. Aquest és, per exemple, el cas de Salàs de Pallars, que s'hi havia fet la fira més concorreguda dels Pirineus catalans fins l'any 1974 quan, després de 600 anys d'història, es va deixar de celebrar; des del 2005, Salàs commemora aquella fira amb una diada que recorda l'esplendor de les fires del segle XVIII que duraven vuit dies, i de quan es bastiren les primeres eres porticades destinades a aixoplugar les mules i els ramblers deixant una característica empremta en l'urbanisme de la vila medieval.

La *Tria de Mulats a Espinavell, Molló (el Ripollès)* se celebra cada any durant la segona quinzena d'octubre, abans de l'arribada del fred; es tracta de baixar les eugues i els pollins de la muntanya,

Carro i somera.

ocasió que els tractants de bestiar aprofiten per observar sense presses els pollins, generalment de raça hispano-bretona. Els curiosos s'hi acosten per presenciar la cerimònia de la tria, durant la qual les eugues mares són separades dels seus fills.

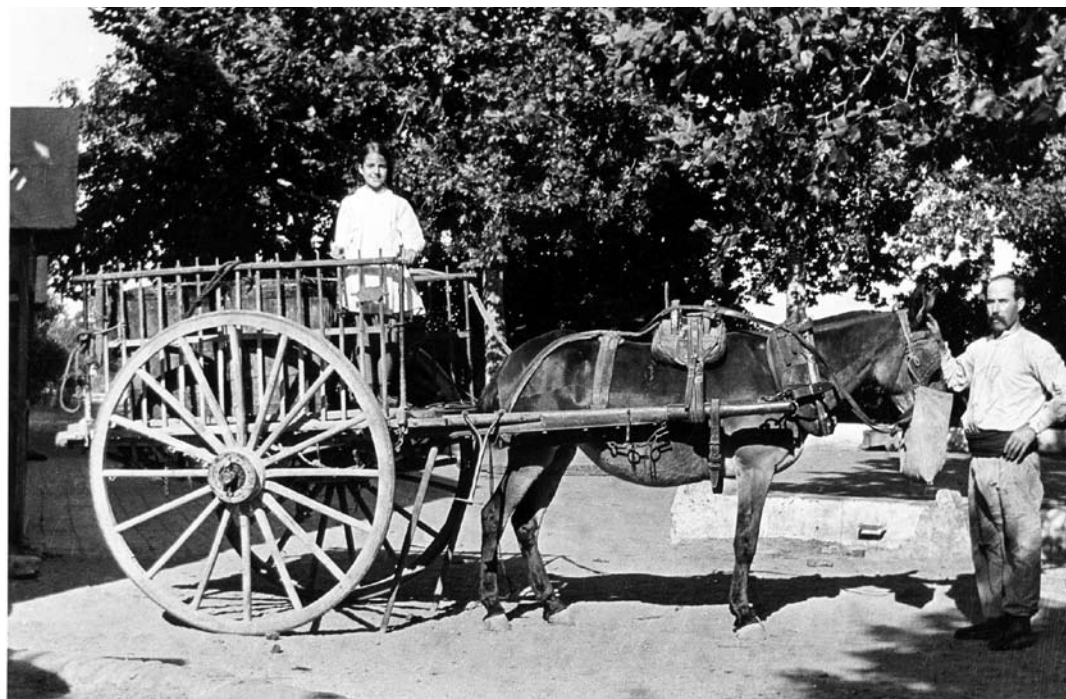
La Societat del Tracte de Valls organitza, els darrers dissabtes de cada mes i al Portal Nou, el Mercat del Tracte, destinat a la compra-venda d'animals equins (rucs, someres, mules, matxos, cavalls, ponis...) i carruatges, ornaments i utilitatges. El mercat acull demostracions d'oficis relacionats amb el món dels equins, cosa que el converteix en un aparador per a la difusió d'aquestes professions.

La *fira de Bestiar de Puigcerdà (la Cerdanya)* inclou un concurs de cavalls hispano-bretons, que concentra els principals criadors d'aquest tipus de cavalls d'arreu del Pirineu, i reuneix més de 800 caps de bestiar. També es important la de Sant Isidre de Solsona que se celebra des de temps immemorials, però és l'any 1953 quan aconseguí una gran importància. La de l'Hostal del Vilar al municipi de Sant Agustí de Lluçanès, una fira que amb els anys ha esdevingut tot un referent identitari per a la comarca del Lluçanès i que ha sabut renovar-se adaptant-se als nous temps sense oblidar les seves arrels agrícoles i ramaderes.

Per Sant Antoni de Gener fan festa el cavall i el traginer

Aquesta és una de les dites més populars però no l'única: *Per Sant Antoni abat, mitja hora per cap (s'allarga el dia); Per Sant Antoni del porquet, a les cinc ja es veu el solet; Per Sant Antoni de gener, a les cinc el sol veuré; Per Sant Antoni de gener, camina una hora més el traginer; Per Sant Antoni del porcot, cada perdiu amb el seu perdigot; Per Sant Antoni, la perdiu vol matrimoni; Sant Antoni serè, omple la bóta i el graner; Dels sants del gener, sant Antoni és el primer; Entre Sant Antoni i Sant Sebastià, més fred que entre tot l'any fa; Per Sant Antoni, gelades, i per Sant Llorenç, calorades.*

Sant Antoni Abat, conegut també amb el nom de sant "del porquet", perquè tradicional-

Dites relacionades amb els animals de peu rodó

A bèstia grossa, morral gros.
A l'animal donat no li miris el dentat.
Al bestiar nafrat, no li falten mosques.
Animal desenfrenat, mira'l de lluny i amagat.
Animal bon menjador, per a tot treballador.
Animal maleït, més ben lluit.
Animal que no conegues, no li entris pel darrere.
Animal que no conegues, no li fregues les orelles.
Animal que no conegues, no li pegues.
A qui no vol sella, Déu li dóna bast.
Bèstia de comú, no és de ningú.
Bestiar aplegadís tot són cosses i mossegades.
Bona pota i bona orella, senyal de bona bèstia.
Cadascú parla de la fira segons li va en ella.
Calçat d'un peu, bé, de dos, molt millor, de tres, mal ho té, de quatre, n'és pitjor.
Feu plers a les bèsties i us tornaran guitzes.
Mos daurat, regnes de capsana.
Pota sense ferradura, fa mal i no dura.
Una al clau i cent a la ferradura.
Qui maltracta un animal, demostra mal natural.
A cavall menjador, cabestre curt.
A cavaller nou, cavall vell.
A cavaller vell, cavall nou.
Al cavall regalat, no li miris el dentat.
Amic i cavall, no els canses mai.
Cavall alabat, amaga alifac.
Déu et lliuri de pedra, de boira i de cossa d'euga.
El cavall de regalo, quan es vell roda la sínia.
Fre d'or, no fa cavall millor.
L'euga ben cuidada, pel març aparellada.
La vista de l'amo engreixa el cavall.
N'hi ha molts que es tenen millor a taula que a cavall.
No hi ha bon cavall que no es torni rossí.
Pel maig el rossí es torna pollí.
Per un clau, es perd una ferradura; per una ferradura, un cavall; per un cavall, un cavaller.
Qui no treballa quan es pollí, treballa quan es rossí.
Qui té cavalls, té treballs.
Si vols conservar el teu cavall, no el facis córrer costa avall.
Si vols conservar ton cavall, ten-lo ben ferrat.
Tot bon cavaller cau, tot bon cavall ensopega.
Un vell rossí, cal herba tendra.
Val més dir só, que arri.
A burra que criï, no li diguis arri.
A burro vell, albarda nova.
A l'ase i al mul, la càrrega al cul.
A l'ase tossut, tant és dir-li arri com só.
Al burro vell, poc verd.
Al ruc que no vol sella, dóna-li bast.
Alaba't ruc, que a vendre et duc.
Amor d'ase, coça i mossegada.
Ase garroner, no val quarto ni diner.
Ase mohí, o molt dolent o molt fi.
Ase per la pols, cavall per el llot, matxo per tot.
Ase vell, carregat de nafres.
Ase vell, carregat de vicis.
Ase vell, més matadures que pell.
Burro d'or no té orelles.
Burro vell, tot són coces.
Cada ase s'enamora del seu bram.
Cal estacar l'ase on l'amo vol.
Com els burros molls, que en veure la càrrega ja suen.
Com més brama l'ase, més camina.
De l'ase manso tots van a prop, del guit tothom en fuig.
Delicat com l'ungla d'ase.
El greix d'ase és el més car.
El ruc brama, palla vol.
El ruc porta picarol i la somera també el vol.
Estem fotuts si les burres no fan rucs.
Fa de mal xiular si l'ase no vol beure.
Ha de valer molt poc l'ase, que no pot estrenar albarda.
Ja pots xiular si l'ase no vol beure.
La llet de burra a la nit, al malalt estava el pit.
Merda d'ase no fa pudor.
Qui diu mal de l'ase, el compra.
Qui es fill d'ase, una hora al dia brama.
Qui va néixer ase no pot morir ruc.
Ruc de somera vella i vedell de vaca jove.
Bé lligava la mula i la lligava per la cua.
Com les mules guites, com més grans més cosses.
Déu ens guard de mula que fa hií.
El matxo del mig és el que rebat les garrotades.
El matxo mans, mata el seu amo.
El temps fa com la mula, no recula.
El trot de la mula tot el dia dura.
Mula boja, no es fa vella.
Mula guita, de tothom sospita.
Mula guita, vent-la prest!
Mula mohina, o molt falsa o molt fina.
Mula que no veu civada, la sella la té matada.
No et fiis de matxo guit.
No et fiis de matxo guit, no hi ha animal més traïdor.
Pel juliol les mules al redol.
Pel anar a Roma, ni bossa buida, ni mula coixa.
Per un punt es perd una mula.
Qui carro unta, el matxo ajuda.
Qui munte la mula, que la ferre.
Res més maliciós que un matxo roig.
Si vols mula sense vici, vés a peu.
Tens més malícia que un matxo roig.
No presses mai lo cavall ni pujant, ni costa avall, en camí pla, si, podràs arrencar tot quant voldràs.
A la terra i al bestiar jamai los deus fatigar.
Mai un cavall amb cua de rata, ha deixat al seu amo a l'estacada.
Qui dóna a l'ase pitral i al gosser cabal, perd la glòria d'aquest món (Tirant lo Blanc).
Negre forment ne dóna blancha pasta ne l'ase ranch és animal corrent (Ausiàs March).
Tot bon cavall ensopega.
Juliol, les eugues a l'era i els bous al sol.
Els rucs sempre tiren cosses.
Un ase i una somera, tot ho paga mossèn Pere.
Mentre hi haurà burros, hi haurà qui anirà a cavall.
En aquest món de mones, hi ha més bèsties que persones.
D'homes és errar. De bèsties, perseverar.
Bona pota i bona orella, senyal de bona bèstia.
És el més dolent dels mals, el tractar amb animals.
Brams d'ase no arriben al cel.
Quan l'ase pot, la burra no vol.
Si vols mula sense vici, vés a peu.
Ah! l'ase de casa també ho fa.

ment se l'ha representat al costat d'aquest animal, era un dels sants més populars en el món rural, perquè se'l considera el patró dels animals de peu rodó. Hom considera que l'origen de la festa cal cercar-lo a l'edat mitjana, quan un cicle pestífer, procedent de l'orient, s'introduí a Europa causant innombrables víctimes. Fou llavors que uns devots de la població francesa de Viena del Delfinat, que guardaven unes relíquies d'aquest sant, van pregar per tal que protegís la població d'aquell flagell que assotava persones i animals. A partir d'aquell moment se li dedicà un dia festiu en el qual es feien innombrables actes; fou llavors que s'instaurà la "rifa del porc", per ajudar a la despesa que ocasionaven. També prengueren embranzida les desfilades dels Tres Tombs, amb els banderers i els estendards, celebracions que van arrelar fortament durant el segle XVIII.

La festa començava al matí, amb una missa en honor del sant, seguida de la benedicció i dels Tres Tombs. Generalment, a la tarda, es feien les clàssiques curses de rucs, i en alguns pobles es posava un pal encerat i al cim un gall que era per al valent que aconseguís enfilarse pel pal fins a agafar l'animal amb les mans. La tarda s'acabava amb ball i amb el sorteig del porc de Sant Antoni, la rifa del qual servia per ajudar a pagar les despeses de la festa.

És per Sant Antoni que Puig-reig celebra la seva festa més identitària, "La Corrida"; singular perquè tot i que honora Sant

Antoni, no és una clàssica festa dels Tres Tombs –desconeguda perquè fins ara no se'n coneixen els orígens– (5), sinó una celebració popular a l'entorn dels animals de peu rodó, en la qual destaca especialment la celebració de la cursa, que amb el nom de "Corrida", inclou un original joc de cintes, i per la gastronomia a l'entorn del porc.

Antigament, l'eix de la celebració consistia en la popular benedicció dels animals, fet pel qual es reunien al poble gran quantitat de ramaders i agricultors provinents de tota la comarca. La festa comença dissabte al matí amb la Fira del Cavall on es mostren i es venen exemplars de diferents races de cavalls i eugues provinents de tot el país, seguida d'una gimcana amb cavalls, rucs i ponis, una demostració de ròssec i el *rodeo*.

El matí del diumenge es destina a una mostra artesanal d'elaboració d'embotits, un esmorzar popular amb productes derivats del porc i la Mostra d'Embotits Artesans, una fira monogràfica a càrrec dels elaboradors de productes derivats del porc que hi ha al poble, i al migdia, té lloc la cercavila de cavalleries i xarrets, carros antics, que compta amb l'acompanyament de bona part de les entitats culturals de la vila (gegants, cobla, etc).

El plat fort de "La Corrida", i el que dona nom a la festa, són les curses de perxerons, cavalls, mules i rucs que es fan en un circuit delimitat i que culmina amb el tradicional *Joc de les Cintes*, on cada genet, a galop del seu cavall,

ha d'arrencar les anelles que pegen de les teles de colors.

Sant Eloi

Representat sempre amb un cavall al costat, Sant Eloi havia estat el sant protector de les cavalcades i dels traguiners de l'alta muntanya, i sobretot patró dels oficis relacionats amb el ferro forjat, oficis que elaboren productes fets amb el treball del metall al foc: ferrers, fargaires, clavetaires, ganiveters, orfebres i joiers, serrallers, quincallaires, electricistes, etc. També havia estat el protector de cotxers, mecànics, garatgistes i manyans, tot i que alguns d'ells seguia Sant Cristòfor. La dita popular diu que "*Sant Eloi, quan era petit, era noi; de mitjà va ser manyà; de mitjancer va ser serraller i de gran va ser sant*".

L'església festeja Sant Eloi l'1 de desembre, però en escaure's aquesta data en ple hivern, en molts pobles pirinencs i prepirinencs, la festa se celebra el 25 de juny. També es fa així per aprofitar les virtuts atribuïdes al solstici d'estiu, i poder practicar el costum de fer passar els animals per sobre les cendres del foc de Sant Joan, que hom creia un ritu destinat a protegir-los del mal. A Berga la festa es va celebrar en aquesta data fins al segle XX.

És la festa de l'antiga confraria dels Elois, de gran importància als segles XVIII i XIX, tot i que la devoció pel sant és molt més antiga tal i com esmenta la documentació del s. XIV que es venerava l'altar de Sant Eloi a l'església del convent de Sant

Francesc. La confraria agrupava diversos oficis de Berga: traguiners, basters, ferrers, courers, argenters, clavetaires, ollers i terrissaires. Per Sant Llorenç (10 d'agost) es nomenaven els administradors i els altres càrrecs de l'any; la confraria, formada per confreres d'obligació i de devoció, organitzava la participació dels seus integrants en les festes berguedanes: Dijous Sant, Pasqua, Corpus, Mare de Déu d'Agost i Fira de Setembre. Les festes pròpies eren: Sant Antoni Abat, Sant Hipòlit i, sobretot, Sant Eloi, amb cavalcada, presidida per la bandera, els estendards, i el tabal.

NOTES

- (1) BERTRAN, Prim: *L'augment de la ramaderia*, a Història de Catalunya, vol.4, Editorial Salvat, 446-447.
- (2) HURTADO et al.: *Camins, traguiners, ramblers i mules*, a Atles d'Història de Catalunya, Barcelona, Edicions 62, 2002, p. 170-171.
- (3) El Museu del Traguiner- Col·lecció Antoni Ros, d'Igualada, és un dels més complets i documentats per a conèixer l'ofici del traguiner i tot el seu món (www.museudeltraguiner.com, C/. Traguiners 5, 08700 Igualada).
- (4) SALES, Núria: *Ramblers, traguiners i mules* (S.XVIII-XIX), a Recerques núm. 13, Barcelona 1983, p.65-81.
- (5) L'Ajuntament de Puig-reig ha posat fil a l'agulla per estudiar la festa d'una manera global, els seus orígens i la seva significació amb l'objectiu de protegir-la, conservar-la per a les generacions futures.

Rosa Serra

DERMATOLOGIA

DR. JORDI GIL

Passeig de la Rasa dels Molins, 22, 4art 2a · 08600 Berga

Tel. 93 821 39 51 · Mòbil 619 54 61 54

Fes-te soci de l'Àmbit
Fes-te soci de l'Àmbit
Fes-te soci de l'Àmbit
Fes-te soci de l'Àmbit
Fes-te soci de l'Àmbit
Fes-te soci de l'Àmbit
Fes-te soci de l'Àmbit
Fes-te soci de l'Àmbit
Fes-te soci de l'Àmbit
Fes-te soci de l'Àmbit

Àmbit de Recerques
del Berguedà